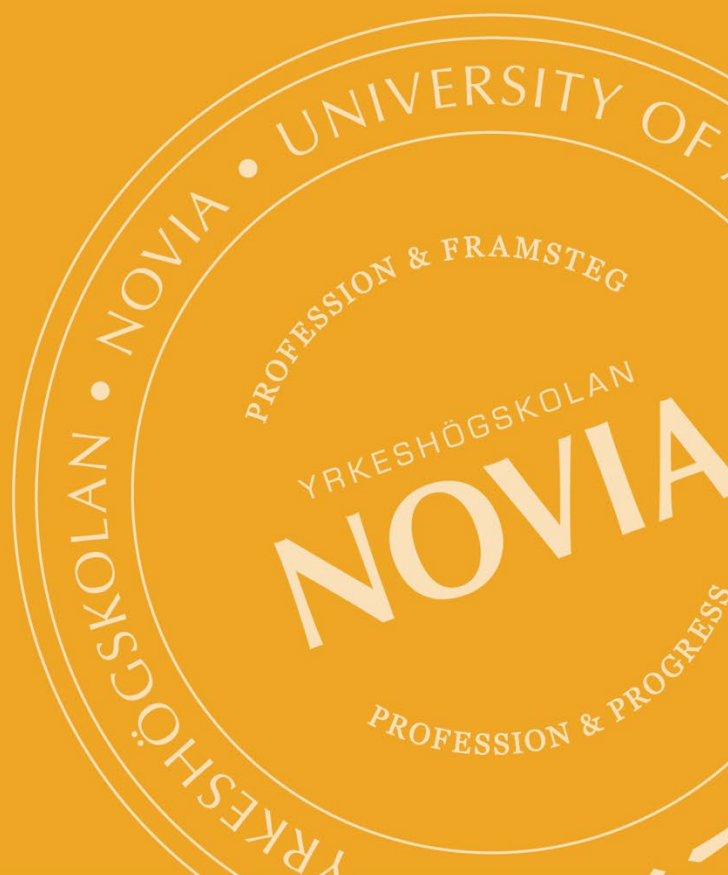

SAMARBETSAVTAL MELLAN YRKESHÖGSKOLOR OCH DJURGÅRDAR

Gun Karell

Serie A: Artiklar

Samarbetsavtal mellan yrkeshögskolor och djurgårdar

Yrkeshögskolan Novia, Wolffskavägen 31, 65200 Vasa, Finland © Yrkeshögskolan Novia och Gun Karell

Novia Publikation och produktion, serie A: Artiklar 1/2023
ISBN 978-952-7526-02-6 (Online)
ISSN: 1799-4187

CC BY 4.0

Innehåll

Behovet av djurgårdar i undervisningen är stort

Kontinuerlig förnyelse och utveckling ställer krav på utbildaren

Speciella separata avtal med djurgårdar ger möjlighet till ekonomisk analys av företaget

Vad kan finnas i ett samarbetsavtal

Behovet av djurgårdar i undervisningen är stort

Inom lantbruksutbildningen lär studeranden sig om djurhållning och produktion av livsmedel. Inom lantbruksproduktion håller vi flera olika raser såsom nötkreatur, svin, får, getter, hästar, höns, kalkon och gäss bland annat och i olika produktionsinriktningar med olika managementsystem. Och det betyder då att vi behöver ha kontakt med sådana djurgårdar i undervisningen. Det är alltså viktigt att studeranden har tillgång till ett flertal olika djurgårdar inom de enskilda produktionsinriktningarna, men också med många olika produktionsinriktningar och som dessutom alla styrs med olika managementsystem. Det räcker alltså inte med en gård för varje produktionsinriktning utan för att skapa den bild av just den produktionsinriktningen och näringen som sådan krävs fler gårdar för att studeranden ska få den kunskap de behöver för att kunna fungera i näringslivet. Det är viktigt att i undervisningen kunna tolka, analysera och förstå de olika gårdarna och hur de fungerar.

Gällande de olika produktionsinriktningarna kan det handla om uppfödning av livdjur, avelsdjur, sport djur inom olika grenar, skinn- och ullproduktion men också om ren livsmedelsproduktion i form av tex. kött- eller mjölkproduktion eller kombinationer av alla nämnda.

På nötkreatursidan behöver man gårdar med inriktningar på först och främst dikoproduktion, mjölkproduktion och avel. Gårdarnas byggnader och byggnadslösningar, utfodringsystem, utgödslingssystem och strösystem är också de i sig en del av produktionsinriktningen och skiljer sig från gård till gård. Hur produktionen drivs med enbart egen eller också anställd arbetskraft är också en del av det kunnande de studeranden behöver fundera på i inläringen av dessa olika produktionsinriktningar. För att förstå husdjursföretaget som helhet måste studeranden få en helhetsuppfattning över hur gården fungerar både tekniskt med all den teknik gården använder samt olika lösningar och system gällande hela djurhållningens sk. praktiska del som gården valt. Vilka investeringar som gjorts till vilka kostnader och med vilka olika finansieringsalternativ. Eftersom gården är ett företag som ska för att vara hållbart fungera lönsamt så är den ekonomiska sidan av ytterst stort intresse för studeranden. Använder sig gården av inhyrd arbetskraft blir också betydelsen av kunskaper i ledarskap och arbetslagstiftning mycket viktiga. Allt detta är sådant som studeranden behöver få ut av olika gårdsbesök och som de också i olika grad får. Det har visat sig generellt så att då man besöker gårdar drivna av tidigare studeranden så får studeranden också mycket mer direkta siffror om lönsamheten och hela företagets ekonomiska situation. De tidigare studerande känner till behovet för vad en studerande på yrkeshögskolenivåns behöver få veta för att kunna få den helhetsbild som de behöver för att lära sig hur näringen fungerar.

Gällande svinproduktionen så har vi olika inriktningar såsom smågris- och slaktsvinsproduktion samt avelsverksamhet som vi i undervisningen bekantar oss med. Inom fårproduktion finns också olika inriktningar som olika gårdar följer liksom på getsidan. Här kan det handla om specifikt renrasiga besättningar eller besättningar med korsningsdjur, allt beroende på gårdens verksamhet. Hästhållningen är likaså uppdelad i olika produktionsinriktningar med olika typer av företag. Det samma gäller hela fjäderfäsidan där vi har uppfödning av kött men också ägg och avelsdjur. Dessa olika former förekommer vanligen inte på en och samma gård utan gårdarna är specialiserade och fungerar enligt olika egna styrningssystem.

Man kan alltså enkelt förstå att undervisningen är beroende av flertalet gårdar för att kunna förmedla ut den väsentligaste kannedomen och kunskapen om djurhållning i vårt land och

företagen som bedriver lantbruksproduktion. Det gäller att förmedla realiteterna i näringslivet så att studeranden har det yrkesmässiga kunnandet och förståelsen för branschen då de med sin examen ger sig ut i arbetslivet. Det gäller att föra ut kunskap om ny teknik men också gammal och hur produktioner i olika skeden fungerar och vilka de verkliga realiteterna är för företagaren.

Kontinuerlig förnyelse och utveckling ställer krav på utbildaren

En produktionsinriktad bransch förnyas sig kontinuerligt och nya metoder och sätt tas i bruk. Företagarna hämtar in nya idéer och startar upp nya produktionssätt, såsom företagare normalt gör. Branschen är inte statisk utan i konstant utveckling. För lantbruksföretaget gäller att styra produktionen så att den är ekonomiskt hållbar och lönsam och eftersom så är fallet kan man då inte heller utgå från att alla gårdar ens kan styras på samma sätt. Det är gårdens ekonomiska ramar som mycket långt styr hela djurhållningen. De yttre faktorerna för lantbruksföretagaren styr kraftigt vad som på de olika områden i Svenskfinland är möjligt och lönsamt att göra. Det finns ingen statisk formel som år ut och år in gäller i hela vårt land.

Det ger också oss som utbildare möjligheter att välja ut just de djurgårdarna som har tagit i bruk nya metoder och system för intressanta studiebesök. Vid val av studiebesöksmål gäller det att först och främst lyssna på studeranden som har kännedom om vad som skulle intressera dem men det gäller också för läraren själv ha kontroll på vad som skulle ge det studeranden behöver just i den kursen det gäller och tidsmässigt just då när kursen går. Det gäller också att följa med hur gårdarna inom de olika produktionsinriktningarna utvecklas eller byggs upp för att hitta just de intressanta att besöka. Det här ställer stora krav och en ganska stor arbetsinsats av läraren för att hålla kontakten till de olika företagen med olika djur. Läraren bör ha en bra kontakt till näringslivet för att hitta de djurgårdar som behövs för att förmedla ut det kunnande och den kompetens som finns på fältet just i den specifika djurkursen. Det gäller också att ta hänsyn till gården och inte tränga sig på och minnas att lantbrukarens arbetstid för att ta emot besök också har ett värde.

Det kan vara av vikt att notera att det inte nödvändigtvis är bra för någondera, varken utbildaren eller studeranden att man alltid besöker samma gårdar i de olika kurserna. Då belastar man speciellt mycket samma gårdar om igen och mottagandet där kanske inte blir det mest optimala. Gårdar som man ändå anser att är viktiga att besöka pga. en mycket specifik produktionsinriktning ska man inte ta för givet utan att bemöta så att de är villiga att ta emot besök igen, genom att tex betala för sig. Gårdsbesöken tar alltid arbetstid av företagaren och därför ska man behandla de besöksgårdar man använder i undervisningen därefter.

För att man i undervisningen ska kunna använda sig av det verkliga näringslivet i branschen krävs ett koncept som bygger på ett gemensamt förtroende och intresse för studeranden i branschen och ett gott samarbete med många olika gårdar, ett samarbete som bygger på förtroende och ett starkt intresse från båda sidor, både från utbildarens sida, men naturligtvis också till en stor del från företagaren själv.

Speciella separata avtal med djurgårdar ger möjlighet till ekonomisk analys av företaget

Om det i utbildningen finns behov för att ingå avtal med någon eller några specifika gårdar kan man göra det. Ett avtal med en eller några djurgårdar betyder inte att man kan avstå de andra gårdarna och endast använda sig av de man ingått avtal med. Det skulle inte stärka undervisningen och dessutom ge en alldeles för snäv bild av den produktionsinriktningen och hela näringslivet som sådant.

Har utbildaren av en eller annan orsak ett intresse att ingå nära avtal om att få använda det särskilda företaget som undervisningsplats åt studeranden kan då utbildaren ingå ett samarbetsavtal med företagaren. Samarbetsavtal föregås normalt av förhandlingar där då den som ordnar utbildning och har behov av ett tätt samarbete med djurgården förhandlar med den ifrågavarande gården.

I sådana förhandlingar gäller det då för båda parterna att få tillstånd ett avtal där båda upplever en genuin win-win situation. Vid sådana samarbetsförhandlingar är det viktigt att hålla i minne att näringen utvecklar sig hela tiden och att det inte får bli så att redan efter en kort tid har inte längre båda parterna samma nytta och intresse av att upprätthålla avtalet. För att hitta de rätta företagen för att ingå sådana avtal kan det vara bra att förutom en noggrann genomgång av vad företaget kan erbjuda också försöka se in i vilka planerade utvecklingsprojekt företaget är på väg in i. Det är i båda avtalsparternas intressen att företaget kan erbjuda något som utbildningen har nytta av för att ge en bra bild av det gällande näringslivet samtidigt som utbildningen inte får göra för stora anspråk på företagets resursanvändning för att upprätthålla det man kommer överens om.

Det som ett separat samarbetsavtal kan ge utbildningen i förhållande till vanliga studiebesök ut till olika djurgårdar är en djupare insikt i företagets ekonomi och strategier. Studeranden kan gå in i företaget och fundera mer djupare ingående frågor som företagaren måste ta ställning till. Allt från hur variationer i kostnaderna för de olika produktionsfaktorerna som i intäkterna för produktionen påverkar de val djurgården måste göra. Detta är viktigt för att studeranden ska få en helhetsbild över gårdens produktion och styrning och vad som påverkar vilka beslut som tas.

I ekonomiutbildningen får här också studeranden ett verkligt konkret exempel att räkna på och fundera kring. I samarbetsavtalet gäller det att konkret lyfta upp hur gårdens uppgifter används och i hanteras. Eftersom vi här kommer in på företagshemligheter gäller det att beakta det före man går in och börjar hantera gårdens uppgifter. Gällande ledarskapsutbildning och personaladministration erbjuder också ett sådant samarbetsavtal konkreta fördelar och en viktig del i en ledarskapsutbildning. Många studeranden blir förr eller senare i någon form av förmansposition och detta skulle ge dem en bra kunskap för framtiden.

Man kan alltså ha många fördelar med att ingå samarbetsavtal med djurgårdar men hur de ser ut och vad de kommer kosta utbildningen kan man inte säga förrän förhandlingar gåtts och den ideala gemensamma handlingsplanen funderats igenom. Avtal kan vara mycket grunda eller djupa, helt beroende på vad man kommer överens, detsamma gäller längden på dem.

Ett samarbetsavtal skulle gärna få innehålla sådana delar som stärker studerandens förståelse för verksamheten och under vilka förhållanden gårdens styrs. Ett samarbetsavtal skiljer sig från ett studiebesök gällande djupet i det man får ta del av, alltså vilka uppgifter som gården lämnar

ut. Under ett studiebesök kanske företagarna ogärna går in på djupare ekonomiska reflektioner medan det kan tänkas att vore styrkan i just ett samarbetsavtal där studeranden kan analysera gårdens ekonomiska resultat och analysera och göra reflektioner över de val gården gjort i sin verksamhet. Det är av stor vikt i utbildningen att studeranden på högskolenivå kan förstå djurgårdens verksamhet och det kan man inte utan att diskutera de ekonomiska realiteterna. På yrkeshögskolenivå räcker det inte med att delta i det dagliga skötselarbetet, som hör mer till andra stadiets utbildning, utan här måste man gå mycket djupare in i verksamheten för att de som färdiga agrologer ska kunna fungera som tex rådgivare åt andra lantbruksföretagare då studierna är avklarade.

Vad kan finnas i ett samarbetsavtal

För det första måste man utgå från att alla de uppgifter den gård yrkeshögskolan ingått avtal med ska hanteras säkert och konfidentiellt. Alla som kommer att hantera gårdens uppgifter kan skriva på ett sk. sekretessavtal. Det skyddar också utbildaren ifall studeranden skulle sas läcka ut uppgifter. Man kan komma överens om att vid hanteringen av uppgifterna i undervisningen inte använder gårdens rätta namn utan ger företaget ett helt nytt namn.

För att det ska kunna bli ett samarbete behöver man fundera på hur studeranden kan följa med de olika händelserna på gården och utifrån tex en digital kalender själva ta ställningar till när de kan ha nytta av att delta i gårdens verksamhet. Om studeranden vet att tex embryospolningar sker ett visst datum så kan de då ta sig ut till gården för att följa med händelsen och direkt fråga den experten som utför arbetet. Detsamma gäller då försäljare kommer ut till gården för att sälja utrustningar tex låsgrindar, då kunde de studeranden infinna sig och följa med diskussionerna som gården för med försäljaren om den nya tekniken.

Från yrkeshögskolan sida är de intressanta uppgifterna hur gården klarar sig ekonomiskt, uppgifter över de olika nyckeltalen och lönsamheten bland annat mellanbokslut, resultat- och balansräkningar och rapporter över gårdens ekonomiska situation. Hur gården träffar finansierare tex banken och vad som då gås igenom osv. Hur gården planerar sin utveckling och hur det planeras finansieras. Gällande material, som tex gödselmedel, fodermedel, strömmaterial och olika teknikanskaffningar kunde studeranden eventuellt vara med och begära offerter och delta i analysen av dem trots att det ändå är gården som tar självständigt sina beslut. Här skulle man kunna se den synergieffekt som ett samarbetsavtal kan medföra för gårdens del.

Hur personalstrukturen ser ut och administreras med sina kostnader och sidokostnader. Det är viktigt för studeranden att fundera på hur man sköter och tar hand om sin personal eftersom flera av dem högst troligt kommer att ha anställda på sin egen gård. Det gäller för dem att få en inblick i tex hur olika bonussystem fungerar på djurgårdarna och hurudan företagshälsovård och friluftaktiviteter som gårdarna använder sig av. I ett läge där det är svårt att få kompetent personal är sådan kunskap mycket viktig.

Detta ger studeranden en möjlighet till att själva kalkylera på olika alternativ för gården och att fundera på alternativa strategier i verksamheten. Använder sig gården av olika digitala hjälpmedel och verktyg skulle det vara bra att studeranden hade sk. läsrättigheter till de uppgifterna eller så tillgång till dem via en testdatabas där de fritt med läsrättigheter eller tom skrivrättigheter kunde bolla med olika alternativ och se hur det inverkar på företagets

lönsamhet. Fördelen med att använda sig av digitala verktyg är den att då får man också reda på hur företaget ligger till i förhållande till andra företag i samma storleksklass. Man hittar lättare de olika svagheter men också styrkorna.

Till slut, ett samarbetsavtal är som namnet säger ett avtal om samarbete och därför kan man inte direkt säga vad som ska ingå utan det måste utbildaren tillsammans med gården komma fram till. Då det gäller djurgårdar så rekommenderar jag att i sådana förhandlingar ska det sitta både den som är expert på husdjurshållning och med den som är expert på lantbrukets ekonomi. Önskar man sedan ta med annan produktionsform tex växtodling så då behövs det naturligtvis en expert på den frågan också i samarbetsförhandlingarna.

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

Yrkehögskolan Novia har ca 4500 studerande och personalstyrkan uppgår till ca 300 personer. Novia är den största svenskspråkiga yrkehögskolan i Finland som har examensinriktad ungdoms- och vuxenutbildning, utbildning som leder till högre yrkehögskoleexamen samt fortbildning och specialiseringsutbildning. Novia har utbildningsverksamhet i Vasa, Jakobstad, Raseborg och Åbo.

Yrkehögskolan Novia är en internationell yrkehögskola, via samarbetsavtal utomlands och internationalisering på hemmaplan. Novias styrka ligger i närvaron och nätverket i hela Svenskfinland.

Novia representerar med sitt breda utbildningsutbud de flesta samhällssektorer. Det är få organisationer som kan uppvisa en sådan kompetensmässig och geografisk täckning. Högklassiga och moderna utbildningsprogram ger studerande en bra plattform för sina framtida yrkeskarriärer.

Yrkehögskolan Novia
Rektorat
Wolffskavägen 31
65200 Vasa, Finland
Tfn +358 (0)6 328 5000 (växel),
www.novia.fi

Antagningsservice
Wolffskavägen 33
65200 Vasa
antagningsservice@novia.fi
admissions@novia.fi

Yrkehögskolan Novia upprätthåller en publikations- och produktionsserie för att sprida information och kunskap om verksamheten såväl regionalt, nationellt som internationellt.

Publikations- och produktionsserien är indelad i sex kategorier:

R - Rapporter • P - Produktioner • A - Artiklar • L - Läromedel • S - Studerandes arbete • RS - Reseskildring

Läs våra senaste publikationer på <https://www.novia.fi/forskning/novias-publikationsserie>